

VITENSKAPELIG
HØYSKOLE
Norwegian School of
Theology, Religion and Society

Hva er et livssynssamfunn?

Innspill fra den norske debatten knyttet til Det livssynsåpne samfunn (NOU 2013:1) og forslaget til ny lov om tro og livssyn

Temamøte i Kirkeudvalget, Folketinget. 09.01.19

Sturla J. Stålsett

Professor i diakoni, religion og samfunn

Norge: På vei mot ny helhetlig lov om trossamfunn – 2019?

Telenor DK 3G 14:20 18 %
STATSMINISTERENS KONTOR

Høring - NOU 2013: 1 Det livssynsåpne samfunn

Høring |
Kulturdepartementet

Kulturdepartementet sender
på høring NOU 2013: 1 Det
livssynsåpne samfunn.
Utredningen er avgitt til
Kulturdepartementet av
Tros- og livssynspolitisk
utvalg.

Status: Under behandling

Høringsfrist: 30.08.2013

Telenor DK 3G 14:21 18 %
STATSMINISTERENS KONTOR

Følg
saken

Saksgang: Helhetlig lov om trossamfunn

28.09.2017

Høring - ny lov for Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn

Høring |
Kulturdepartementet

Høringen har forslag om
endringer som innebærer en
samlet revisjon av hele tros-
og livssynslovgivningen og
de tilknyttede
tilskuddsordningene. De

NOU 2013:1 Utvalgets mandat

- Utvalget **skal foreta en gjennomgang av statens tros- og livssynspolitikk** og fremme forslag til endringer som kan bidra til å skape en **mer helhetlig politikk** på området.
  - Utvalget skal ta utgangspunkt i at statens *fremste oppgave i tros- og livssynspolitikken er å sikre og beskytte tros- og livssynsfriheten*, slik denne er forankret i internasjonale konvensjoner og nasjonal rett.
  - Videre skal utvalget legge til grunn at staten *fortsatt skal føre en aktivt støttende tros- og livssynspolitikk* innenfor rammene av sentrale prinsipper i det norske samfunnet som *demokrati, rettsstat og menneskerettighetene*. (...)

Freedom of religion or belief?

- Religion/belief – synonymer eller ulik betydning?

[Tolkning i EU](#), f. eks.:

- **The right to freedom of thought, conscience, religion or belief, more commonly referred to as the right to freedom of religion or belief (FoRB)** is a fundamental right of every human being. Freedom of religion or belief is enshrined in Articles 18 of both the [Universal Declaration of Human Rights \(UDHR\)](#) and of the [International Covenant on Civil and Political Rights \(ICCPR\)](#) which should be read in the light of the UN Human Rights Committee's General Comment n^o22.
- Under international law, Freedom of religion or belief has two components:
  - (a) The freedom to have or not to have or adopt (which includes the right to change) a religion or belief of one's choice, and
  - (b) The freedom to manifest one's religion or belief, individually or in community with others, in public or private, through worship, observance, practice and teaching.

Freedom of religion or belief?

- Religion/belief – synonymer eller ulik betydning?

Tolkning i EU, f. eks.:

- **The EU "focuses on the right of individuals, to believe or not to believe, and, alone or in community with others, to freely manifest their beliefs"**. Such **beliefs may be theistic, non-theistic or atheistic in nature**, or may concern the individual's right not to profess any religion or belief at all, or to change or leave a certain conviction. In upholding the rights of individuals, the EU is impartial and not aligned with any specific religion or belief.

Freedom of religion or belief?

Dansk oversettelse: MR **Artikel 9 – Ret til at tænke frit og til samvittigheds- og religionsfrihed**

Artikel 9 giver ret til frihed for [tanke](#), samvittighed og [religion](#). Dette indbefatter retten til at skifte religion eller **overbevisning**, samt til at følge sin religion eller overbevisning ved tilbedelse, undervisning, praksis og overholdelse, under visse begrænsninger der er "foreskrevet ved lov" og er "nødvendige i et demokratisk samfund".

Hva er et livssynssamfunn? Definisjonen i NOU 2013:1

NOU 2013:1 - 23.3.4 Lovforslag

Utvalget foreslår følgende lovforslag for avgrensning av tros- og livssynssamfunn:

For å få statstilskudd, må samfunnet oppfylle følgende vilkår:

1. Et trossamfunn må være basert på felles forpliktende oppfatninger om tilværelsen der mennesket ser seg selv i relasjon til en gud eller en eller flere transendente makter.

2. Et livssynssamfunn må være basert på felles forpliktende oppfatninger om menneskets plass i tilværelsen og holdning til sentrale etiske spørsmål.

3. Samfunnet må ikke være dannet eller drives ut fra økonomisk egeninteresse, eller ha som hovedformål humanitært virke, personlig selvutvikling, helse, kulturell virksomhet eller politisk aktivitet.

Hva er et livssynssamfunn? Definisjonen i lovforslag på høring

Lovforslag på høring:

Kapittel 1. Lovens formål og virkeområde.

Medlemskap i tros- og livssynssamfunn

§ 1. Formål og virkeområde

Formålet med loven er å understøtte tros- og livssynssamfunn.

Med tros- og livssynssamfunn menes i denne loven **sammenslutninger for felles utøvelse av en religiøs tro eller et sekulært livssyn.**

Som tros- eller livssynssamfunn **regnes ikke** sammenslutninger som primært framstår som **virtuelle** fellesskap, har **politisk, humanitær, kulturell eller forretningsmessig** virksomhet som hovedformål, har **helse eller selvutvikling** som hovedformål, har **bekjempelse** av religion eller livssyn som hovedformål, har et rent **filosofisk** formål.

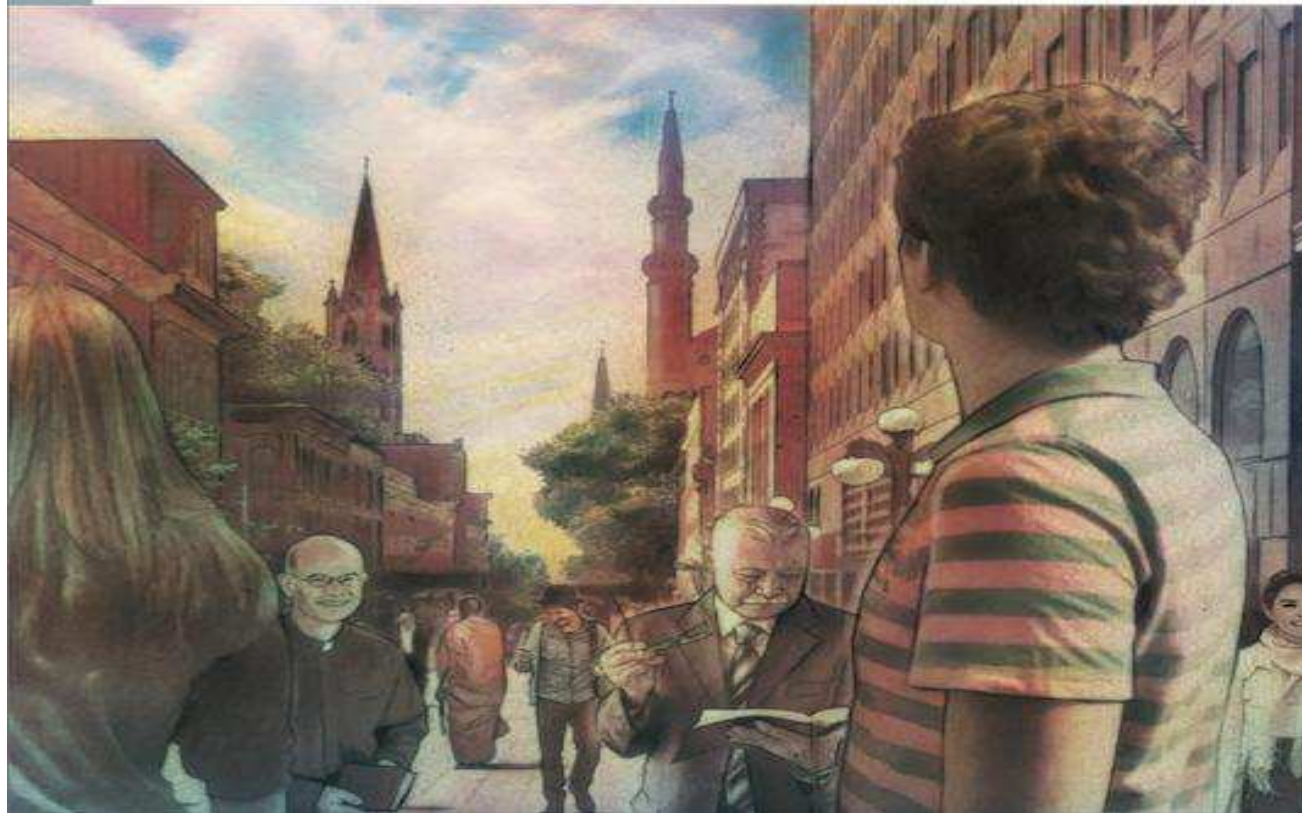

NOU

Norges offentlige utredninger 2013:1

Det livssynsåpne samfunn

En helhetlig tros- og livssynspolitik

MF VITENSKAPELIG
HØYSKOLE
Norwegian School of
Theology, Religion and Society

Et livssynsåpent samfunn

For det første at samfunnet bør *gi rikelig rom for tros- og livssynsutfoldelse*, i all dets engasjement og synlighet, på ulike arenaer, individuelt og kollektivt. Her kan 'livssynsåpent' signalisere en politikk der myndighetene aktivt verdsetter og legger til rette for borgernes tro og livssyn.

For det andre vil 'livssynsåpent' betegne åpenhet for borgernes *ulike* livssyn, religiøse så vel som sekulære, og majoritetens så vel som minoritetenes livssyn. I denne forstand er det livssynsåpne samfunn preget av at myndighetene fører en politikk der de ulike tros- og livssynsgruppene, og også de som står utenfor disse gruppene, *blir behandlet som likeverdige*.

Samlet sett peker dette på et livssynsåpent samfunn, preget av romslighet og likeverd (NOU 2013:1, 25).

Prinsipper for tros- og livssynspolitikken

1. Tros- og livssynsfriheten beskyttes for alle.
2. Den enkeltes tros- og livssynspraksis må ikke krenke andres rettigheter og friheter.
3. Ikke-diskriminering: Staten må ikke utsett noen for usaklig eller uforholdsmessig forskjellsbehandling på grunn av deres tros- eller livssynspraksis.
4. Det legges aktivt til rette for alle borgeres tros- og livssynspraksis.
5. Likebehandling: Staten bør tilstrebe at enhver borger får - i prinsipp og i rimelig praksis - samme grad av støtte til sin tros- og livssynsutøvelse.
6. Statens aktive støtte til tros- og livssynspraksis må i sin utforming vurderes opp mot sentrale fellesverdier: demokrati, rettsstat, menneskerettigheter, ikke-diskriminering og likestilling.
7. Organisert tros- og livssynsutøvelse som mottar statens støtte, må vise vilje til åpenhet og vise annen tros- og livssynsutøvelse den samme respekt som en selv forventer, og nyter godt av.
8. Alle bør akseptere å bli eksponert for andres tros- og livssynspraksis i det offentlige rom.

Prinsipielle spørsmål:

- *Hvorfor* likestille tros- og livssynssamfunn?
  - Konsensus (i teorien)
- Hva *innebærer* likebehandling i praksis?
  - *Uenighet*
- Er en *grunnlovsfestet folkekirke* (som ‘understøttes som sådan’ av staten) forenlig med prinsipiell og formell likebehandling (*øvrige* tros- og livssynssamfunn som understøttes ‘på lik linje’)?

Den norske kirkes holdning

1. Hovedsynspunkter i høringsuttalelsen

1.1 Likebehandling

Kirkemøtet er tilfreds med at lovforslaget understreker at Den norske kirke er et trossamfunn som hører til blant andre tros- og livssynsamfunn. Kirkemøtet slutter seg til prinsippet om likebehandling mellom Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn.

Kirkemøtet deler departementets forståelse av at Grunnloven § 16 forplikter staten til å føre en aktivt støttende tros- og livssynspolitikk og etablerer en særlig relasjon mellom staten og Den norske kirke, hvor staten har en særlig understøttelsesplikt overfor Den norske kirke som folkekirke og særlige forventninger rettet mot Den norske kirke, samtidig som andre tros- og livssynssamfunn skal understøttes på lik linje. Grunnloven forutsetter at det skal være mulig å likebehandle og etablere en særlig relasjon til Den norske kirke, samtidig.

Kirkemøtet vil understreke at likebehandlingsprinsippet ikke nødvendigvis betyr at betingelsene for Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn er eller skal være identiske. Dersom det er saklige grunner til det, og disse ikke er diskriminerende, er ulikhet ikke i konflikt med prinsippet. Fordi forutsetningene er forskjellige, er det også grunnlag for å ordne statens forhold til de ulike samfunnene på ulik måte. Kirkemøtet mener lovforslaget ivaretar prinsippet om likebehandling, men er kritisk til enkelte av forslagene.

---

2. Lovens formål

Kirkerådet finner at lovens formål, som skal dekke både bestemmelsene om Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn, er hensiktsmessig. Kirkerådet støtter forslaget og anser en slik formålsbestemmelse som viktig.

3. Forslag om at loven skal definere tros- og livssynssamfunn som "sammenslutninger for felles utøvelse av en religiøs tro eller et sekulært livssyn"

Kirkerådet gir sin tilslutning til forslaget om at loven skal definere tros- og livssynssamfunn i tråd med lovutkastet § 1 annet og tredje ledd.

Human-etisk forbunds holdning

- Det nye forslaget til lov går i feil retning; legger til rette for større forskjellsbehandling:

Et eksempel:

«Vi mener begreper som «kirkens særlige stilling» er lite egnet i en lovtekst. I tillegg er slike blankofullmakter nettopp egnet til å diskriminere. At Den norske kirke historisk har hatt en særlig privilegert stilling bør snarere kompenseres overfor andre enn å åpne for lovfesting av en fornyet forskjellsbehandling med fare for å diskriminere.»

Fra Human-etisk forbunds [høringsuttalelse](#).